

Conciones, Siue Conceptvs Theologici Ac Praedicabiles, In Omnes Totivs Anni Dominicas

Opvs Novvm Figvris, Allegoriis, Similibvs Ex Sacris profanisq[ue]
Scriptoribus plenißimum, cum occurrentium fidei controuersiarum
tractatione.

De Sanctorum Festiuitatibus Annitotius - Nvnc Demvm Integre Svppleti,
Concionibus per octauam Vener. Sacramenti suo ordine intersertis

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, 1620

In Festo S. Stephani Protomartyris. Video cœlos apertos, & Iesum, &c. Act
7. 1. De præstantia Martyrij. 2. De supplicio lapidationis, & Martyrum
fortitudine. 3. De inuicto Protomartyrio S. Stephani. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56205](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56205)

AEquum est, o desideratissime & exoptatissime Messia, o vnica spes ac desiderium nostrum, aeternum vtentemur, cum ipse sis, qui toto mundo salutem attulisti, cum ipse sis, qui humilitatis nostrae arcam ingressus, ab aeternae nos damnationis naufragio eripuisti, cum tu sis, qui cum ante & post diluuium, id est, peccatum vixeris, ecclesiae tuae vineam plantasti, eiusque vine, id est, amore inebriatus, mortis somno in crucis arbore, & hodie patientiae sopore in stabulo oppressus iacuisti, ac nuditatem tuam, paupertatem, omniumque rerum contemptum ostendisti, atque ideo a scelerati Cham progenie, id est, infidelibus, perfidis Christianis, atque adeo vniuerso mundo delusus fuisti. O Christe, olim Verbum increatum, & mundo Verbum incarnatum; Verbum quod fit caro, vt nos Spiritus efficiat & Angelus; Verbum quod humanitatem induit, nobis vt diuinitatem conferret; quod se humiliat, quo nos exaltet; quod fit homo, quo nos efficiat Deos, quod caelo descendit, quo nos eodem ascendamus, quod in stabulo iacet, nos vt caelo inserat; quod in praesepio reclinatum est, nos vt in regio throno collocet; quod inter animalia conspiciatur, quo Angelorum consortio gaudeamus. O Messia, Christe, ac Domine vere admirabilis, ac digne, qui in perpetuum celebreris, gratiam obsecro nobis concede, vt humilitatem tuam agnoscere, paupertatem imitari, vitae tuae feriem sequi valeamus, vt laudes tuae nostra sint in posterum carmina, tua mirabilia, quae edis opera, nostra admiratio, tuae virtutes nostra imitatio, tuaque agendi ac viuendi ratio nostra disciplina, ac toties Messiam & Nativum Domini in hoc mundo in stabulo nati decantemus, vt eadem in caelo quoque, vbi regnat in gloria, aliquando canere valeamus, ad quod nos perducant Pater, & Filius, & Spiritus sanctus.

Amen.

IN FESTO S. STEPHANI PROTOMARTYRIS.

Partitio.

- I. De praesentia Martyrij.
- II. De supplicio lapidationis & Martyrum fortitudine.
- III. De inuicib. Protomartyrio S. Stephani.
- IV. De visis caelis apertis.
- V. De intendente in caelum.
- VI. De orante pro suis lapidatoribus.

Video caelos apertos, & Iesum stantem à dextris virtutis Dei.
Act. 7.

FIGVRA.

IN NOCVVS Israelita Naboth, cum perfido Regi Achab, quam a maioribus acceperat vineam nollet cedere, impia Isebelis astu accusatus & circumuentus, regio tandem edicto lapidibus obrutus fuit, & extinctus. Hodie nouus quidam Israelita, Leuita scilicet Stephanus, ob Ecclesiae, quae vere Iesu Christi Patris nostri caelestis vinea est, defensionem nefarie accusatus, perfidiae Synagogae, quae gentibus dominatur, iussu & imperio ad lapides condemnatur, & condemnatus occubuit. O iudicium iniquum! O cruenum martyrium! O mortem nimis atroce! cetera, quae ad eandem spectant, scietis, si Spiritus S. opem inuocauerimus, ac Deiparam solitis verbis salutauerimus; dicamus igitur omnes vna nuni voce:

Ave MARIA.

Tanti semper à Sanctis olim Patribus, I. Auditores, in Ecclesijs diuinum illud martyrij privilegium habitum est, nihil vt aut excellentius, aut quod maioris meriti foret, in Christiana posse religione reperiri censent. Huius opinionis fuit Angelicus Doctor Thomas, qui nimirum Martyrum triumphos ipsis Confessorum ac Virginum trophæis & coronis, aliorumque Sanctorum gloriae longe anteponit. Et merito, hoc

tamque

Ioan. 15.

namque & ipse Redemptor mundi Christus olim confirmavit, dicens: *Maiorem hac dilectionem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis*: hoc potro faciunt gloriosi Christi Martyres, qui ob amorem & honorem Dei, & ad zelum suum demorstrandum, vitam suam prodigunt, gladioque carnificis exponunt: sunt igitur illi omnium Sanctorum maximi ac perfectissimi. Vel dicere forsitan voluit, Charitatem omnium meritorum principium ac fontem esse: & quo illa maior est & amplior, eo & meritum maius esse & efficacius; qui que maiorem in hoc mundo charitatem demonstrarunt, maiores quoque in gloria ac beatitudine in altero fore. At præclara hæc virtus in martyribus maxime reñect ac splendet: *Maiorem namque, caritatem nemo habet, quam ut animam suam quis ponat pro amicis suis*. Per transennam vos hęc notate velim animam hic pro vita capi, ut & in illis verbis, *Qui diligit animam suam, perdet eam*. Vnde efficere possumus, nobiles illos athletas, qui in charitate primi ac summi sunt, in meritis etiam primos esse. quod ita demonstrato. Quid enim in mundo haberi queat generosius, nobilius, excellentius, aut meritorium magis, quam vitam & sanguinem vltro prodigere? quid maiori in hac vita mercede dignum?

Matth. 19.

Christus cum in Evangelio de Apostolorum premio ac mercede ageret, ait, *Et omnis qui reliquerit domum, vel fratres, vel sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, & filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit*. Nihil de illis ais Domine, qui propter gloriam nominis tui vitam propriam relinquunt: quas illis laureas, quas coronas, quam mercedem constituisi? Nemo dubitet. Si enim tantum premium daturum se spondit ijs, qui vel domum, agrum, uxorem, relinquunt, maiora profecto servavit vitam offerentibus, ut meritum hoc maius est & amplius, ita quoque merces illius maior & amplior sit oportet.

Gen. 22.

Cum Abraham Deus olim zelum & amorem vidisset, quo unicum filium Isaac immolare decreverat, tanti eum fecit, tantique meriti censuit, ut dixerit, *Per memetip-*

*sum iuravi, quia fecisti hanc rem. Et non percipisti unigenitum filio tuo propter me, benedicam tibi; Et multiplicabo seminem tuum sicut stellas cæli. Si tanti Deus unicum Patriarchæ huius voluntatem obediens, que fecit, quanti obsecro faciet promptitudinem Martyrum, qui, ut eidem obediunt, amoremque suum testarentur, se ipsos in Sacrificium & holocaustum obtuleres de quibus verba illa Psalmographi usurpare debemus, *Propter te mortificamur tota die, & simati sumus sicut oves occisionis*.*

Psal. 43.

Promisit olim Christus amplissimam mercedem ijs, qui in nominis illius honorem vel vnum aquæ frigidæ calicem pauperi darent. Audiamus promissum: *Et qui cumq; potum dederit uni ex minimis istis, calicem aquæ frigidæ tantum in nomine discipuli, amen dico vobis, non perdet mercedem suam*. Vnde efficio: si Dominus propter vnum aquæ frigidæ haustum tam amplam se mercedem daturum promisit, ampliorem profecto dabit eis, qui propter amorem & gloriam nominis illius omnem suum sanguinem effuderunt, vitamque crudelissimo Martyrio finient. ecquæ namq; inter aquam & sanguinem, inter elemosinam & vitam comparatio aut similitudo: an non enim plurimum inter se differunt dare frigidam, & calentem effundere in signum amoris sanguinem? Nihil igitur est, quod Martyrum meritis æquiparetur, aut quod maiorem à Deo mercedem exigat.

Matth. 10.

Sephora Moysis vxor, cum, ut mariti vitam conferuaret, qui Deum negligentia sua ac tergiversatione offenderat, filios circumcidisset; ait, *sponsus sanguinis tu mihi es*, quali dixisset: iam reple ostendi, o marite, quo te affectu prosequeris, filiorum scilicet sanguine in vitæ tuæ defensionem effundendo; equum iam igitur est, ut reciproco me amorem diligas. Si forma his apud maritum verbis ob aliquot sanguinis guttas in circumcissione effusas, & propter aliquot doloris aculeos, qui eandem comitabantur, uti potuit, quanto maiori eadem ratione repetere apud Deum, verum animarum sponsum, poterunt Martyres, cum propter illius fidem honorem, eiusque gloriæ defensionem omnem sanguinem effuderint, se ipsos non dolo-

Exod. 4.

Allegoriat inliguis.

doloribus circumcisionis, sed crudelibus mortis supplicijs exposuerint. Horum igitur est dicere, *sponsus sanguinum tu nobis*. si enim Virgines & Confessores ames, Martyres profecto maiori te amore & affectu profecti oportet, cum ob honorem & nominis tui gloriam sanguinem profuderint, & venas oianes euacuarint.

Gen. 4.

Initio Geneseos dicitur sanguis Abel iniuste à fratre interfecti in cœlo clamare, vt eiusdem etiam clamore excitatus Deus dixerit, *Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra*. Primus Martyr fuit Abel, idque in lege naturæ, eiusque sanguinis clamor ab eo tempore designabat, sanguinem Martyrum de terra clamaturum, & quid? generositatem quandam singularem, animum infractum, caritatem admirabilem, patientiam incredibilem, ad hæc meritum infinitum, quodque omnia merita antecelleret. Quod Evangelica parabola manifestum faciam.

Matth. 13.
Martyrum
merita pa-
rabola desi-
gnantur.

Agricola cum semen in terram iaceret, aliud cecidit secus viam, quod volucres cœli comederunt; aliud in loca saxosa & sterilia, in quibus præ humoris defectu exaruit; aliud inter vepres & dumos, quod quidem excrescens exurgere non potuit, sed suffocatum est; aliud cecidit in terram bonam, & dedit fructum, sed tamen varium, aliud scilicet centesimum, aliud sexagesimum, aliud tricesimum. Hæc quidem non nisi parabola est, sed quæ veritatem tamen aliquam includat; Ager siquidem ille mundum hunc designat, in quo magnus ille colonus, qui in alnis habitat, tot creaturas, de rationalibus loquor, seminavit; sed omnes in idem solum non ceciderunt: alie enim in latam perditionis, infidelitatis, & idololatricæ viam delapsæ, à diabolis, tetræ illis auiibus, harpyiisque rapacibus deuoratae sunt: videlicet Ethnici & Gentiles. Aliæ in petram obstinationis, ac pernicitatis; & exaruerunt: Iudæos intelligo. Aliæ hæresum spinis & errorum vepribus implicatae crescere quidem cœpere, sed tandem ab illis suffocatae excrescere non potuerunt. Etiam me tacente intelligetis hic hæreticos designari. Reliquæ vero, quæ in terram bonam cadunt, ipsi sunt fideles, qui in terra Ecclesiæ

excrescentes fructum adferunt vel tricesimum, vt Doctores, vel sexagesimum, vt Virgines, vel centesimum, vt gloriosi Martyres, qui plusquam cætera Euangelicæ & Ecclesiæ semina excrescunt & fructum adferunt. Constituteamur igitur nihil cum martyrio vel merito, vel dignitate conferri posse.

Gentium Doctor Paulus tanti olim Martyrium fecit, vt cæteris id rebus anteferreret, quique se Apostolum prius nominare solebat, cum carceris sordes, imo delicias expertus esset, compedes tetigisset, eculeos gustasset, relicto magifico Apostoli nomine, aliud longe magnificentius assumpsit vincitæ & captiui, nomen scilicet Apostoli Martyris appellationi postponens: *Ego Paulus vincitæ Christi*; & *Ego vincitæ in Domino*, & in Epist. ad Philemonem ciuem Colossensem, *Paulus vincitæ Iesu Christi*. Imitatus sc. nobiles huius mundi, qui cum solito Baronum, Comitum, Marchionum nomine appellari soleant, si Ducatum ad quem adipiscantur, relictis prioribus nominibus, nomen ab eo mutantur: qui enim modo se Apostolum Christi Iesu, modo vas electionis, modo tubam Euangelicam, alias Doctorem gentium nominare consueuerat, cum in proxima ad martyrium via esset, cæteros titulos repudiat, & hunc velut eminentissimum & dignissimum assumit.

Dicta sunt hæc, & prædicta, quoniam hodie B. Stephani protomartyris solennitatem celebrat Ecclesia, qui cum in mortis articulo esset, lapidibus scilicet ab antiqua & perfida synagoga obrutus oculis in cœlum iussit, & antequam animam redderet, alta voce inclamat, *Video cœlos apertos*, & *lesum stantem à dextris virtutis Dei*. Hæc mihi hodie ex Epistola verba delegi, ad gloriosum huius Martyris præconia decantanda, quæ intra membra dispartiat: primo scilicet de eius Martyrio acturus sum, deinde de diuino, quod in tormentis sensit, solamine, postremo illius erga inimicos charitatem affectumque demonstrabo, simulque vos exhortabor, illius vt exemplo iniuriarum obliuiscamini. Hæc autem ad Beati Stephani gloriam, præconiumque non parum momenti allatura sunt.

Quod ad primum igitur spectat, tragici huius

II.

huius ac cruenti Martyrij historia in Apostolorum Actis descripta legitur. Surrexerunt scilicet quidam de Synagoga, quae appellatur Libertinorum, Cyrenensium, & Alexandrinorum, & eorum, qui erant à Cilicia & Asia, disputantes cum Stephano: cum vero argumentorum illius efficaciam, rationum robori, spirituique qui in illo loquebatur, resistere se posse diffiderent, indigne ferentes à Diacono sibi ora obturari, à verbis venere ad verbera, inque vitam eius conspirantes summisserunt viros, qui dicerent se audiuisse eum dicentem verba blasphemiam in Moysen & Deum Ad lapides itaque condemnatus fuit, & saxa impetitus occubuit. Et eicientes eum extra ciuitatem lapidabant.

Hocce porro supplicij genus, quo nullum apud Hebræos erat crudelius, ad solos blasphemos castigandos destinatum erat. Ita namque in Leuitico scriptum legimus: *Qui locutus est ad Moysen dicens: Educ blasphemum extra castra, & ponat omnes, qui audierunt, manus suas super caput eius, & lapidet eum vniversus populus.* Ipsa porro blasphemiam, vt hoc obiter significem, homicidio antepositur, tanquam peccatum grauius & magis detestandum: de hoc enim solum scriptum est: *Qui percusserit & occiderit hominem, morte morietur.* de illa vero: *Qui blasphemauerit nomen Domini, morte morietur, lapidibus opprimat eum omnis multitudo populi.* Sola ecce mox homicidii intentatur, sed saxeus imber blasphemis.

Imo vero idem omnino in hos decretum erat supplicium, quod in idololatrias. Si mihi autem credere detrectatis, credite sacra scripturae aperte id profitenti: *Si quis dederit de semine suo idolo Moloch, morte morietur, populus terra lapidabit eum.* Et quoniam idem vtriusque peccati supplicium est, necessario fateri oportet, eandem vtriusque malitiam & peruersitatem esse: solet enim supplicij grauitas delicti enormitati vt plurimum respondere. Tanta tamen seculi nostri nequitia est, nihil vt plateis blasphemiam audiat frequentius, hæc se Gallica eloquentia est, hæc nobilium & aulicorum schemata & flores, hæc adolescentium rhetorica. O tempora, o mores, o sæculi labem & dedecus! o agendi rationem nihil minus quam Christianam! vbinam modo lapides sunt & saxa? vbinam consuetà illa suppli-

Bess. de Sanctis.

cia? cur non obturentur fauces illæ tartaræ blasphemias tam horrendas eructantes & euomentes? sed conglutinemus sermonem abruptum, & intra lineam redeamus.

Eodem quoque supplicio contumaces olim milites & imperio parere detrectantes à ducibus in castris castigabantur. Hinc Iosue dux in obsidio Ierichuntico vnum è suis nomine Achan filium Charmi ad lapides condemnauit, quod solus iniussu ducis vibem de prædara aulus fuisset; omnia vero, quæ abstulerat, igne consumpta sunt.

Idem etiam supplicium populus iniquis tributorum exactoribus, harpyis illis regiarum gazæ erogauit. Hinc Aduram, qui super rationes Regis Roboam constitutus erat, sed populum tamen exhauriebat & depascabatur, ab vniuerso populo saxa obrutus expirauit.

Nullum quippe apud Hebræos supplicio lapidum erat acerbius, nullumque crudelius: adeo, vt cum Dominus poenas, quibus iniquitatem Israel castigaturus erat, recenseret, lapidationem cæteris anteposuerit: *In iudicio te iudicabo adulterarum, & effundentium sanguinem, & dabo te in manus eorum, & adducent super te multitudinem, & lapidabunt te lapidibus, & trucidabunt te gladijs suis.*

Quin & Apostolus Paulus cum in Epist. ad Hebr. 11. Hebræos tormenta ac supplicia enumeraret, quæ martyres perferabant, lapides inter cætera velut præcipua ac maxime crudelia recensuit: *Alij vero ludibria & verbera experti, insuper & vincula & carceres, lapidati sunt, scissi sunt, tentati sunt.* Ipse quoque populi dux Moyses hoc in primis exhorruit, cum enim in populi seditione turbas in se concitatas videret, magnoque res suas in discrimine versari, cum lacrymis ad Dominum conuersus obsecrauit, hoc vt à se supplicium auerteret: timebat enim ne populus effusa scens lapidibus in se scuiret. *Quid faciam populo huic? adhuc paululum, & lapidabit me;* tu igitur me defende, ac protege, eorumque furorem mitiga.

Ceterum supplicij huius crudelitatem magnitudinemque exaggerare volui, quod hoc ipsum & Protomartyr noster Stephanus subiret, admirabilem tanto animo ac constantia, nullum vt ex eo tormentum sustineret, sed potius omni sentiendi vi priuatus fuisse visus sit, ac saxa in rosas conuersa. *Lapides torrentis illi dulces fuerunt.*

C

Lapidatio crudelissimum in lege Mosiaca supplicium. Ezech. 16.

Hebr. 11.

Exod. 17.

Stephani patientia admirabilis.

Act. 6.

Leuit. 24.

Blasphemi olim ad mortem lapidabantur.

Leuit. 24.

fuert. Quantoque magis sequentium rabies inualecebat, tanto & illius robur magis cre-
 scbat: quoque plura tormenta patiebatur, quo
 & maiores ei celitus vires subministrabantur.
 Prædixerat s. de illo, ac de omnibus in genere
 Martyribus P'saltes, *Mirabilis Deus in Sanctis
 suis. Deus Israel ipse dabit virtutem, & formi-
 dinem plebi suæ* victoris in fracta & im-
 mobilis persistat.

Psal. 67.

Atque id. o sacra scriptura fortitudinem, quæ
 vna è Spiritus S. donis est, Martyribus adscri-
 bit potius quam ceteris; atque in primis Apost.
 Paulus, qui hoc eos nomine comp. llat, Mar-
 tyres *fortes facti sunt in bello vitæ* huius. Hunc
 quoque lectulum Salomonis sexaginta fortes
 ex fortissimis Israel ambeunt, omnes tenentes
 gladios, & ad bella fortissimi. Mysterij huius
 abyssum, qui curiosus indagare voluerit, re-
 periet ipso in limine per lectulum illum &
 thalamum regium, Ecclesiæ statum designari,
 per fortissimos illos Israel sanctissimos Mar-
 tyres, qui exercitati ad prælia, & certaminibus
 assueti, sanguinem suum pro Ecclesiæ tuitio-
 ne profuderunt, vitamque impendere, quæ de
 eiusdè statione decedere maluerunt. Hos Deus
 velut ex ubiotes constituit, arma ipsi tradidit,
 rob. r & animos subministravit. Iterum hæc
 ipsa alio loco in Canticis explicata & figurata
 reperimus.

Hebr. II.
Cant. 1.

Cant. 4.

Videre quippe licet, vt illic sponsa turri
 vnde quaque commun. itæ comparatur, quæ æ-
 dificata est cum propugnaculis & munitio-
 nibus, ex qua mille clypei & umbones depen-
 deant, atque omnis armatura fortium. Per turrim
 hæc intelligite Ecclesiam, per munitiõnem &
 propugnacula charismata, & dona Spiritus S.
 per clypeos, fidem, fortitudinem, patientiam,
 constantiam, & animum, quæ sunt fortium, id
 est, martyrii, heroum illorum Ecclesiæ arma.

Ez. 11. 1.

Israelitis cum Chananais præliaturis, ter-
 ramque promissionis a. itis paraturis p. æcepit
 Deus, fortissimos quoque ex vaiueria multi-
 tudine, ac nucleum totius Israel vt segregaret.
 Ecce mandatum, *Tollite summam vniuersæ cõ-
 gregationis filiorum Israel, omnium virorum
 fortium ex Israel.* Quod olim Mofi in deserto
 Sinai mandauit, in Ecclesia quoque sua quotidie
 vult obseruari. Carnè quippe, mundum, diabo-
 los debellaturus, simulque regnum cœl. ste suis
 paraturus Martyres, veluti populi florem &

totius agminis generosissimos eligit.

Iosue, qui populi Dei aliquanto etiam tem-
 pore conductor fuit, prælium commissurus,
 fortissimos totius exercitus admonuit, vt cæ-
 teros præcederent, ab hoste tuerentur, pro alio-
 rum se salute discrimini offerrent. Vt hoc ip-
 sum proposito adaptem, allegorice omnia ca-
 pienda sunt. Deus qui ppe. noster Iosue erit, ar-
 mati illi & Herculei, qui præcedere iubentur,
 Martyrum imaginem gerent, qui virtute &
 constantia armati cœlitus euocantur, vt Ec-
 clesiæ totius agmen ducant, prælium auspi-
 centur, inimicorum cornua poterant, inque fi-
 delium defensionem arma semper velut pri-
 mipili præferant.

Ios. 2.

Eius hodierna die euidentis exemplum in S.
 Stephano pleno gratia & fortitudine videre
 est, qui à Deo velut ceterorum fortissimus ele-
 ctus primus in stadium profilit, saxa trans-
 greditur, vitam, sed non animum, sub glorioso
 Martyrio amittit. O generose tantorum futu-
 rorum pugilum ductor! ò tor Martyrum, qui
 hoc in bello sequi debent, Princeps! ò generose
 Christi athleta, qui hodie mortem explo-
 dis, qui mundi tormenta exsibilas, qui tyran-
 norum rabiem eludis, qui seditioni populari
 solus resistis, & victor ne quidquam frenden-
 tibus omnibus euadis.

III.

Act. 6.

Iam ad oculum videre licet, quod Poeta o-
 lim aliud agens ait:

*Ac veluti magno in populo cum sepe coorta est Vir. AEn. 6.
 Seditio, sauitque animis ignobile vulgus.
 Iamque faces, & saxa volant, furor arma mini-
 strat.*

Videmus hic enim populum furentem ad
 arma concitatum, videmus in aucto parari
 insidias, Diaconum vinciri, ferro ad palum al-
 ligari, lapidibus obrui, aere saxi repleri, fu-
 rorem vultu emicare, oculos ita scintillare,
 blasphemias ore nefando egeri, à furore quo-
 que arma subministrari, hodie quoque verum
 illud Lyrici fuisse comprobatur:

*Si fractus illabatur orbis,
 Impavidum ferient ruina.*

Quantum enim inimicorum rabies crefcit,
 tantum quoque & martyris animus, & genero-
 sum illius pectus. Et sane cum in fractum hunc
 Martyrem in tormentis, eiusque robur nullis
 tormentis concussum conspicio, rupem aliquã
 in medio mari constitutam, quæ fluctuum
 ventorum

ventorumque rabiem exsibilet, vel montem Atho, qui trifulcum fulminis telum irrideat; & vt figurat omittam, columnam quandam ferream, aut murum æneum, qui nullam oppugnationem perhorrescat, videre videor; verbaq; illa Ieremie Prophetæ identidem vsurpare compellor: *Ego dedi te hodie in civitatem munitam & in columnam ferream, & in murum æneum super omnem terram: bollabūt aduersum te, & non praualebunt, quia ego tecum sum, dicit Dominus.* Stephanum profecto noster columna ferrea est, & murus æneus, quem nulla tormenta cuiacere, aut frangere potuerunt, sed cuius cum tormentis creuit & robur, & fortitudo.

Gen. 3.

Arca Noe ingens illa nauis, per quam totus orbis seruatus est, quo magis à procellis exagitabatur, eo etiam ferebatur altius. & Aquilonari rabiei magis resistebat, cælo & nubibus inuidiam factura. Idem de Stephani nostri anima esse iudicium: in tormentorum namq; pelago hodie fluctuans, quanto magis à cruciatibus & persecutionibus impellitur, tanto & melius eadem suffert, tormenta explodens, cœloque quam proxime accedens; in eius namque portu constitutus exclamat: *Video cœlos apertos, & Iesum stantem à dextris virtutis Dei.* O egregium pugilem, ac martyrem vere generosum, cui nullus par reperitur!

Gen. 28.

Vidit Iacob dormiens scalam, cuius vna extremitas terram, altera cœlum tangebatur, per quam Angeli ascendebant & descendebant. O mysteria nimium vera! Heri admirabilis illa scala Incarnationis toti mundo demonstrata fuit, quæ extremitate diuinitatis suæ cœlum, & altera humanitatis terram ferebat, per quæ magni consilij Angelus Iesus Christus, vt cum Isaias vocat, cœlo descendit, & cum eo vniuersus cælestis exercitus; hodie vero Stephanus eandem velut Angelus ascendit, *Intuentes autem omnes, qui sedebant in concilio, viderunt faciem eius tanquam faciem Angeli.*

Isai. 9.
Act. 7.
Exod. 28.

Inter omnia summi apud Iudæos sacerdotis ornamenta & insignia eminebat ipsum Rationale, quo pectus illius munebatur, cum Sancta Sanctorum ingrederetur, eratq; ex auro mundissimo, quatuorq; gemmarum ordines continebat. Vestra mihi venia liceat Auditores Stephanum nostrum huic Rationali parem dicere, qui Domini nostri Iesu Christi pectus

Stephanus comparatur Rationali Pontificio.

exornat: ille nimirum Rationale fuit ex purissimo caritatis auro conflatum, & varias virtutum gemmas & lapides complectens. Quot enim hodie eum lapides circumdant? quot saxa eum cingunt? vnde de ipso illud vsurpare liceat, *omnis lapis pretiosus ornamentum tuum, & in medio lapidum ignitorum ambulasti,* caritateque ardentium, quantum ad te, sed furore & rabie, quantum ad Iudæos accensorum. O Martyr victorijs turgide, ac trophæis nobilis! O Martyrum omnium Princeps! O omnium Ecclesiæ Cæsarum & Alexandrorum primus!

Ezech. 28.

Iacob Patriarcha cum in mortis articulo filijs benedicere singulis valediceret, primogenito hæc verba habuit: *Ruben primogenitus meus, tu fortitudo mea, & principium doloris mei, prior in donis, maior in imperio.* Equidem omnia hæc de Stephano nostro iure vsurpem, & vocem cœlitus audire hodie videor, *Stephanus primogenitus meus, tu fortitudo mea, & principium doloris mei, & primogenitus scilicet Martyrum, Ecclesiæ fortitudo, & initium persecutionū, quas fideles mei passi sunt; tu prior in donis, & charismatibus, tu namque primus cœlos apertos vidisti, eris quoque maior in imperio,* omnium Martyrum videlicet maximus, summus in gloria, & in regno cœlesti primus. Nemini autem exotica, aut peregrina hæc expositio videatur, quid enim Ruben denotat aliud, quam *videns filium,* quod optime Stephano nostro quadrat, qui cœlo aperto Iesum filium Dei in gloria conspexit, audiamus, qui exclamet, *Video cœlos apertos, & filium hominis, sedentem à dextris virtutis Dei.* Deinde ille Martyrum omnium, qui Iesu Christi Patriarcharum omnium regis filij sunt, primogenitus extitit, quinimo asserere ausim de ipso versum illum Psalmistæ intelligendum: *Ego primogenitum ponam illum excelsum præ regibus terra, ille quippe primus est, quæ in doloroso & amaro Martyrij puerperio peperit, quæ supra Hercules, Cæsares, Alexandros & Reges vniuersi Deus euexit, o honor summus & immortalis!*

Gen. 49.
Item Ruben filio Iacob.

Act. 7.

Psal. 88.

Solent ad summos honores euehi, qui in vrbis alicuius excidio, iam ariete muris deiectis, primi periculo se obijciunt. Hinc Ioab, quod in excidio Ierosolymitano primus vallū conscendisset, totius exercitus Dux à Dauide beneficij memore est declaratus. Ita quoque Stephanus

1. Paral. 2.

Matth. II. noster in expugnatione Ierusalem illius celestis, que non nisi præliando capitur, (*nam regnum caelorum vim patitur, & violenti rapiunt illud*) cum primis periculis se obiecit, à Christo iam aditu parato, Martyrum omnium princeps, omniumque fidelium primus & ductor à summo regum Christo est constitutus.

1. Paral. 2.

Aminadab, Princeps totius trib. Iuda, is inquam, qui in recta linea & sexu masculino à Iuda immediate descendit, vt è libris Paralipom. colligere est, cum vt Rabini veteres ex traditione maiorum & cum ijs Genebrardus edocent, Israelitarum Aegypto exeuntiū primus mare rubrum ingressus esset, & ceteros omnes, qui fluctus metuebant, marique se committere disciebant, vt sequerentur, ad hortatus esset, omnesque incolumes traduxisset; Dominus beneficij huius & constantia memor nomen illius immortale reddidit, familiae eius regnum dedit, posteritatemque illius sanctam reddidit. Expresit hoc Psalmographus in Psalm. *In exitu Israel de Aegypto, &c.* dum ait: *facta est Iuda sanctificatio eius.* Stephanus, velut nouus quidam Aminadab cum primus in mundi huius, qui velut Aegyptus est, egressus in rubrum Martyrij mare se coniecisset, post quem innumera Martyrum centuria ac myriades secuta sunt, immortale sibi nomē peperit. Deusque memoriam illius ab interitu vindicauit, *In memoria aeterna erit iustus*, imo & nomen illi regium tribuit. Stephanus enim Graece aliud non sonat, quam corona, ideoque eum, vt omnium Martyrum primum ac Regē voluit haberi, *Excelsum pra regibus terrae.*

Psalm. III.

Cerui fretum aliquod tranaturi, vt Plinius & alij tradunt, quo in insulas desertas deueniant, hac vti solent industria: qui ceteris in robore praestare videtur, primus in vada se coniecit, huic mox alter cornuum onus imponit, secundo tertius, tertio quartus, sic de ceteris, atque ita primi auxilio & ope mare tranādo ad insulas perueniunt. Quid vetat hanc animalium industriam proposito nostro adaptare: Transuadandum erat procellosum illud Martyrij mare, vt in beatas, ac fortunatas insulas ita aditus daretur, & ecce Stephanus, qui iustar generosi cerui plenus gratia & fortitudine faciebat prodigia & signa magna in populo, primus in hunc Oceanum se coniecit,

Ceruorum industria in flumine tranādo.

Psalm. III.

primus suppliciorum tormentorumque vndas ingreditur, & impetum earum frangit, huic Iacobus innititur, Iacobo Bartholomaeus, huic Petrus & Paulus gloriosi illi Apostoli atque ita Stephano agmen ducente, & aquarum impetus retundente, omnes Martyrum manipuli rubrum illud mare tranabunt, terramque beatitudinis tandem obtinebunt. Ita namque de se ipsis testantur, *Transiimus per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigerium.*

Psalm. 65.

Ipse denique Stephanus est, qui callosum Martyrij transitum facilem reddidit, qui primus vastum hunc Oceanum tentauit, qui primus iter difficile ingressus est. In Lege naturae primus Martyr fuit innocuus Abel, in lege Mosis primus Achimelech, quem cum octoginta alijs sacerdotibus vestibus sacris indutus Saul Rex nefarie occidit, inter Prophetas Zacharias, inter Apostolos Iacobus in lege Euangelica: atque omnium primus Stephanus mortē oppetit, corpus ictibus obiecit, tyrannorumque rabiem elusit.

1. Reg. 20.

1. Reg. 12.

Laudatur in sacris litteris summopere Banaias filius Ioiadae viri fortissimi, quod nimirum brumali tempore, cum omnis hominem fortitudo & vires solent deficere, ac manus praefrigore rigere, leonē nihilominus manibus suffocavit. Et est profecto actus quidam heroicus ac singularis fortitudinis argumentum, tam cruentam belluam profligasse, manibus superasse, idque hibernis diebus, quibus imbecilliores homines videntur, ac velut viribus destituti. Verum si Israelitae illius fortitudo depraedicanda est, Stephani nostri robur maiorem profecto laudē mereatur: ecce enim hic alterum Banaiam, qui in media hyeme, & grauissimae persecutionis tempore, frigidis tyrannidis niuib. omnia cooperentibus, mortem ipsam mori coegit, crudelē illam leonem, vel si ita vultis, Satanam Leonem illum ferocissimum suffocavit, adeo vt eum debellarit, & supplicem sibi redderet, lapidibus, quibus se petebat, obruens. O factum heroicum, ac vere masculum! ô facinus Samsonē dignissimum! Audiamus vt opere peracto triumphet, vt victoriam canter, vt plena voce intonet, *video caelos apertos, & Iesum stantem à dextris virtutis Dei.*

2. Reg. 23.

Cum martyr itaque noster palo affixus staret, manus pedesque vincit, nudatus, à carnificibus circumuallatus, lapidum imbre perplurus, *IV. Stephanus caelos apertos videt, oculis*

oculis cœli versus sublatis, & cor sursum erigens, nouum quid conspicatus clamare cepit, *video cœlos apertos, & Iesum, &c.* Perinde ac si dicere voluisset, Sumite iam animos, mortales, cœli, qui iam à quinque annorum mllibus occlusi fuere, modo patent, ferramenta & repagula ablata sunt, cardines & vctes ferrei remoti, nullusque amplius ante eorum introitum custos, Cherubin cum flammanti illa romphæa ante Paradisi aditum collocatus abscessit, liber datur aditus. Video namque ianuas apertas; & Filium hominis, hominem illum morti aliquando adiudicatum, qui tanto tempore iratum Patrem miserat, hominem Verbo vitum æterno, qui modo Deus est, & cœlo continetur ad dexteram virtutis Dei collocatum, ac proinde supra omnes Angelos, Cherubim, ac Seraphim euectum infinitæque gloriæ consortem. O conceptus admiratione dignissimos!

Gen. 28.

Iacob lapidi indormiens pro digressam scalam vidit, angelos quoque in eadem descendentes & ascendentes, aliasque visiones singulares. Hic verò Martyrum Patriarcha Stephanus, caput, pectus, totumque corpus lapidibus habens impeditum, vidit scalam illam admirabilem, quæ ad beatitudinem ducit, quam Christus ipse erexit; videt non Angelos, sed Angelorum Regem Christum, videt cœlos apertos, & gloriam quæ nobis destinata est. An non auditis, vt inclinaret, *Video cœlos apertos, &c.*

Ios. 10.

Aliuisse mihi videtur ad visionem, quam vidit dux Iosue, quando in prælio constitutus solem media die stantem & hærentem conspexit, Domino nimirum voci hominis morem gerente. Stephanus enim, velut alter Iosue, medio in certamine positus, & lapidum grandinæ expertus, solem iustitiæ in summo cœlo stantem videt, eius scilicet virtute constantiaque in admirationem raptum, ipsos quin etiam cœlos aperientem, & omnes spiritus cœlestes tam inuicti athletæ robur obstupescant, quod ipse testatus ait, *Video cœlos apertos, &c.*

1. Cor. 4.

Doctores gentium Paulus cum de tribulationibus, quas secum fideles omnes paterentur, ageret, tantoperè easdem exaggerauit, vt dicere non erubuerit, Angelos, hominèque ipsidem in admirationem raptos fuisse. *Specta-*

culum facti sumus mundo, Angelis, & hominibus. At Stephanus non modo ab Angelis, aut hominibus, omnibusque creaturis se in martyrio visum ait, sed ipsummet Creatorem, Deum ipsum, eius patientiæ spectatorem adfuisse. *Video Iesum*, inquit, *stantem à dextris virtutis Dei*: quam in rem nouos conceptus proferamus.

Quando igitur eum hunc in modum clamantem audio, dixisse eum saltem innuisse autumo: Abrupite vitam hanc carnifices, abrupite, ictus ingeminate, saxa duplicate, obruite, sub lapidibus me sepelite, ossa hæc cōstringite, vt nimirum anima carceribus mundi huius egressa, cœlum, quod modo patens conspicio, sine vilo obstaculo ingrediatur. Rumpite moras, nolite mortem differre, properate, viam cœlum vt vsus adaperite: quænam illie gaudia parata mihi contemplet? *non sunt condigna,* dixit olim Paulus, *passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in cœlis,* quod & Stephanus prius verbis illis, *Video cœlos apertos, & Iesum stantem à dextris virtutis Dei,* significauit.

Stephani
verborum
sensus ex-
ponitur.

Rom. 8.

Cum lætam hanc vocem percipio, impetus & ebullentes quosdam vapores animæ gaudio nimio transuersum actæ audire videor, quæ præ deliciarum ac lætitiæ magnitudine exclamet. Et vt qui longâ ac diurnâ tempestate per Oceanum iactati ventis & fluctibus huc illucque agitati, quamprimum vt eminus terram aspiciunt, Terra, Terra, Terra inclamant: (Cuius rei exemplum Maro in Troianis dedit) cum enim aliquot annis per mare Mediterraneum & Aegæum errassent, multaque discrimina adissent, labores plurimos exantlassent, quamprimum vt Italia se in conspectum dedit, Italiam, Italiam inclamare ceperunt: sæpius nomen rei exoptatissimæ repetentes. Inhærent adhuc Poetæ verba & eorum clamor,

Italiam Italiam primus conclamat Achates,

Italiam socij lato clamore salutant.

Ad eundem modum Stephanus, cum longo tempore in tormentorum Oceano iactatus, & Martyrij tempestate agitatus esset, eminus terram viuentium conspiciatus, alta voce inclamat, cœlum, cœlum, apertū illud eminus vi-

C 3:

deo;

deo; *Video caelos apertos, & Iesum stantem à dextris virtutis Dei.*

Cum auribus sonus ille in sonat, dicere mihi visus est, Quanta, Deus bone, beatitudo mea! & quæ mea gaudia! quanta mea felicitas! quam nimirum video, quod ante me vidit nemo; video per apertas cæli ianuas Angelos, qui me intuentur, & innuunt, vt fortiter hocce supplicium perferam: Video quinetiam Iesum stantem, qui inelamare videtur, Bono animo es Stephane, *per multas tribulationes oportet intrare in regnum caelorum.* Sume animos athleta, sustine saxa, equidem crucem sustinui; te quidem lapidibus obruunt, me cruci prius affixerunt: tu vides caelos apertos, ego eisdem tenebris coopertus: tu extra Ierusalem exspiras, ego in monte Caluarie animam exhalavi, tu secus pedes adolescentis Sauli martyrium pateris, ego in medio latronum in crucem actus sum. Erit igitur gloriosum, ducem tuum imitari, eandem cum illo fortem subire. Quam in rem egregia mihi historie in mentem veniunt.

Phocion dux Atheniensis cum ab ingratis patriâ ad mortem esset condemnatus, videretque in carcere alium, Tudippum nomine, simili supplicio adiudicatum, sed qui fortem suam non vsque adeo fortiter ferret, his cum verbis est consolatus: *Nô tibi satis est, Tudippe, cum Phocione mori?* Iisdem mihi verbis Dominus Iesus Stephanum visus est consolatus, cum lapidibus eum obrutum videret: Sume animos Stephane, est tibi non parua futura gloria cum Christo mori, eadem cum filio Dei fortunam subire, & sub saxis sepeliri, vti ille in monte Caluarie in cruce exspiravit. Verbis itaque eum & signis est consolatus: de verbis quidem nullus in Scriptura sermo, signa autem manifesta sunt, videt enim caelos apertos, & Iesum stantem à dextris virtutis Dei.

Nemo vnq̄
Sanctorum
vidit, quæ
Stephanus
vidit.

O igitur felix, ac nimium beate Martyr! ô præ cæteris dilecte Deo pugil! nemo enim vnquam Sanctorum vidit, quæ hodie tu vides. Omnes enim veteres percurrere visiones, & parum non reperies. Nunc quidem vidit arcam, Abraham Angelos, Iacob scalam, Moyses rubum, Aaron virgam, Gedeon vellus, Iosue solem stantem, Ieremias virgam vigilantem, Ezechiel Seraphinos, Daniel giganteæ magnitudinis virum, atque alij alia: at nemo

caelos vidit apertos, vt Stephanus. O donum singulare! ô prærogatiua regia! ô priuilegium nouum, ac nemini concessum!

Vbinam modò es Paule: quomodo his non contradicas? dixisti olim, *Nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus diligentibus se.* ^{1. Cor. 2.} Diaconus tamen Stephanus eadem perfectè intuetur, videt caelos apertos, efficitur illam gloria & diuitijs refertam, & quidquid beatitudinis nostræ caput ac summum est. O aquila! ô lynceus oculus! qui elementa visu transcendere, planetarum orbem percurrere, & caelum empyreum oculis potest rimari, nobisque in eodem præparatam gloriam perspicere: dicitur namque, *Intendens in caelum, vidit gloriam Dei, & filium hominis stantem à dextris virtutis Dei.* ^{Act. 7.}

Meritò oculos in caelum leuauit, è caelo namque omne solatium & auxilium expectandum est. Hinc Dauid Rex in afflictionibus & angustijs constitutus, oculos se caelum versus direxisse ait, *Ad te leuavi oculos meos, qui habitas in caelis;* item alibi: *Leuavi oculos meos in montes, unde veniet auxilium mihi.* ^{Psal. 122.} Ipse quoque Dominus Iesus Lazarum resuscitaturus in caelum intendit, quasi auxilium & opem, ad tantum tamque singulare miraculum peragendum, caelitus imploraturus, *Iesus autem eleuatis sursum oculis dixit.* ^{1. Ioan. 11.} ipsa quoque Machabæorum mater, vt minimum natu in supplicijs animaret, solareturque medijs in supplicijs constitutum, ait, *Peto, ut aspicias in caelum, ita fiet, vt non timeas carnificem istum.* ^{2. Mach. 2.}

Et sanè verissimum est, solum caeli aspectum, solam loci tam amœni contemplationem Theisites in Hercules fortissimos commutare posse, timidus ad tormenta rapere, consolati afflictos, eosque in supplicijs reddere insensibiles. Ipse namque Hieronymus Eustochio Romanæ Virgini scribens, sola hac eam meditatione verum reperire solatium posse ait: *Egredere de carcere, & præsentis laboris tibi ante oculos pingere mercedem, quam nec oculus vidit, nec auris audiuit:* Testis huiusce rei sit Apostolus, qui cum aliquam tantum illius scintillam vidisset, præ gaudio & admiratione raptus exclamauit, *Domine quid me vis facere?* an mundum deserere, mortem subire? Dic igitur num caelestis gloriæ meditatio & in-

& intuitus magnoperè ad animum alicuius confi mandum, aut robur suggerendum conducant? Eius rei exemplum in athleta Stephano hodie manifestum est; cum enim cœlos apertos videret, fœlicitatemque cœlestem iam ex parte gustasset, lapidum saxorumque imbreem quasi insensibilis despexit, & clamavit, *Video cœlos apertos, & Iesum stantem à dextris virtutis Dei.*

Quodnam vestrum hac de re iudicium Philosophi? quid de hac cœlorum refectione dicitis o Theologi? Quomodo verba illa hyperbolicè prolata, *video cœlos apertos*, capienda sunt? an cœli aperti queunt, an deduci ac referari quasi fores? an fenestras aut ianuas habent? Nequaquam nihil horum in cœlos quadrat; sunt enim corpora incorruptibilia, quæ nec frangi, nec aperiri queunt, adèd vt quod Stephanus hic ait, non de vna quadam visione, aut sensibili corporum cœlestium, que solida sunt & tanquam ænea, apertione intelligendum sit. Iob namque Propheta ait, *Solidissimi sunt cœli, & tanquam aræ fusi*, quod & ipsa confirmat ratio.

Vt enim aliquid per fissuram quamdam cœlestem conspiciatur, magnam sanè eandem esse oporteret, ne fortè visus deficiat humanus, & ipsum videri non possit, deinde splendidissimi & micantissimi coloris, is enim obiectum visus est, atque ita inutilis & frustra hæc cœlorum apertio foret, quia cum cœli diaphana & transparentia corpora sint, res ipsa videretur, etiam sine vlla rima aut fissura; eo modo, quo stellas quæ firmamento affixæ sunt, septem alijs orbibus interpositis, & earum aspectum non impediuntibus videmus. Achæc si hoc se ita haberet, non sine miraculo id contingere dicendum esse: necessarium namque foret, vel spatium interiectum vacuum manere, quod præter communes naturæ leges est, quæ à vacuo nimium quantum abhorret: vel elementa ipsa, centro suo relicto, præter communem rerum ordinem in altum sustolli ad vacuum illud replendum.

Dicendum est igitur apertionem hanc veram non fuisse aut realem, deinde cœlos nunquam apertos fuisse: atque etiam cū in Scriptura iidem aperti leguntur, (vt apud Ezech. *Cœli aperti sunt, & vidi visiones*: in Apocalypsi quoque, *Eccc ostium apertum est in cœlo*: item;

apud Matthæum in baptismo Christi Iesu *Matth. 3. cœli aperti sunt*.) id fieri, vel quòd simpliciorum se accommodare velit caput: veluti cum dictum est in diluuiio cœli catarractas referatas, vt ita ingentem pluuiam designaret: vel vt hinc manifestum fieret, eos, quos scribitur cœlum epersum vidisse, imaginariam quandam visionem habuisse vel somniantes, vel vigilantes, per quam ipsis cœli aperti videbantur. Quamquam per hanc apertionem splendor quidam præter consuetudinem in aerea regione apparet, imaginationemque, quod reuera in rerum natura non existat, demonstrans, intelligi etiam queat.

Atque ita intelligenda est Martyris nostri visio, firmiterque tenendum, præsertim accedente ratione, cœlos ei minimè apertos visos, sed imaginariam tantum eorum apertionem fractionemque oculis illius fuisse exhibitam: ita namque illos aeris partes feriebant, vt à se mutuò dimisæ & separatæ viderentur, quod fieri potest, si partes, quæ à se inuicem separatæ videntur, densiores & lucidiores fiant, adèd vt visum sistere, & ad se rapere queant, ipse quoque aer interiectus rareseat. Hoc artificio pictores vtuntur, vt nobis ianuas fenestrasque demonstrent, colorem album & lucidum feruore aliqua nigredine circa extremitates obscurando. Atque hunc in modum cœlorum apertionem in Messæ baptismo interpretatur doctissimus Suarez. Sed noua hic difficultas sese offert; neque enim solos cœlos se apertos, sed gloriam etiam Dei vidisse ait, *Intendens in cœlum vidit gloriam Dei.*

Lyranus vir doctissimus, & in expositione difficultatum biblicarum peritissimus, cum in hunc locum incidisset, tres opiniones adfert, quæ oēs visionem hanc Stephani diuersimodè exponunt. Suat enim aliqui, qui hanc non nisi de visione mentali intelligunt; atque ita Stephanum non modo Dei gloriam, sed ipsam quoque diuinitatem vidisse, vt & Paulus, cum ad tertium cœlum euectus est. Atque huius opinionis fuit Gregorius Nyssenus oratione de S. Stephano, Augustinus sermon. 99. de diuersis: qui ait ipsummet Deum, quin & SS. Trinitatem à Stephano visam. Alij hic visionem quandam imaginariam capiunt: docent enim Deum in Stephani imaginatiua species quoddam proprias, eiusque essentiam representare

Visio Stephani non fuit vera visio, sed tantum imaginaria.

Tres sententiæ inter se discrepantes, de eo quod Stephanus viderit gloriam Dei.

Iob 37.

Ostenditur cœlos apertiri non posse.

Ezech. 1.

Apoc. 4.

valentes efformasse, vt in multis Prophetis fecisse comprobatur: atque hos sequitur multa viri descriptionis lectionisque Testatus. Sunt denique & alij, qui hic visionem tantum corpoream intelligi putant, qua Martyr hic Iesum & hominem, tantum vidit: non quod oculi virtutem aliquam habuerint, qua Iesum Christum in cœlo empyreo constitutum viderint, visus sui viuacitate omnes cœlos penetrantem: sed exteriorem quandam effigiem aut imaginem Christi oculis eius oblatam, huius in eo visionis causam fuisse, eo propemodum modo, quo Angeli à facultatibus sensibilibus videre perhibentur: vt hæc tamen effigies ipsa diuinitas, non nisi per puram quandam representationem fuerit.

Placet hæc sententia doctissimo Caietano, eamque & alij celeberrimi Doctores amplectuntur, vt gloriam Dei vidisse, non sit purè & simpliciter Deum vidisse, quia vulgarem illam Scripturæ sententiam sequendo, *Deum nemo vidit unquam*: sed solum claritatem quandam corpoream, vel splendorem exteriorem, Dei simul præsentiam includentem, quam Stephanus per lumen hoc agnoscebat, diuinitatis præsentiam ex representatione speciei colligens. Respondet per omnia opinionioni huic Sacra Scriptura, quæ sæpius loco gloriæ Dei accipit aliquid, quod præstantius & eminentius sit, imò verò, vt ingentem aliquem splendorem exprimat, gloriam eum Dei interdum appellare consuevit. Atque imprimis, vt id manifestum faciam, tertio Regum legitur templum perfectum à gloria Dei impletum esse. item in Exodo de tabernaculo Moïsi, & in Euangelio de splendore illo eximio, qui pastorem oculis in Iudææ montibus perstrinxit. Confirmat hoc testimonio suo Lib. 3. ca. 5. Hieronymus, aitque, *Significat & aliud in Scripturis diuinis gloria, cum augustius aliquid atq; diuinius se præbet obiectibus*. Concludamus igitur per oēs illas visiones, quibus diuinitas aut Dei gloria visa declaratur, & hanc, quam & Stephanum vidisse dicimus, non designari aliud, quam ingentem quandam splendorem in medio aeris apparentem, qui se oculis illi offerret, qui Deum haud procul abesse significaret. Itaque hæc, *Video cœlos apertos, & Iesum stantem à dextris virtutis Dei*, intelligi debet: quod facite, interea ipse ad vltimam

orationis partem descendam.

Generosus ille & infractus Martyr, cum spiritum iam extremum duceret, contusus & collisus, totoque corpore laceratus, manus in cœlum sustulit, proque inimicis & tororibus deprecari cœpit: *Domine Iesu, suscipe spiritum meum, & ne statuas illis hoc peccatum*. Duo à Domino petijt, suam & inimicorum salutem, tamque hæc quam illa cara ei exstitit. O charitas admirabilis, & incredibilis! de inimicorum ecce salute sollicitus est, & propriam negligit. Didicerat id à summo illo doctore, qui id ipsum in cruce moriens, à Patre postulauit, *Pater, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt*: peccatum illorum, fateor, ingens est, sed maior eorum ignorantia est, quam malitia, putant quippe se latronem, superbum, vinosum, Pseudopphetam cruci affigere, sed Messiam suum Filium Dei, mundi Redemptorem occidunt.

O igitur detestandæ inimicitia! ô abominanda vindicta! ô pestilens ac perniciofa iniuriarum memoria! anne adhuc dominabimini? adhuc in vultu eritis? Iesus Christus pro inimicis deprecatus est, Stephanus iniuriarum obliuiscitur, & tantane alicuius erit audacia & impudentia, qui earum recordetur? Filius Dei & Protomartyr, ac Martyrum Princeps pro inimicis carnisicibus supplicans & homines eodem oderint, & vindictam de ijs sumere desiderant? An non in praxim reducetur sententia illa Euangelica, *Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros?*

O furores brutales, ô cholera tartarea, ô odia cœlo exosa, & diabolo parogenita! Hinc Iacob Patriarcha cum in mortis articulo verfaretur, omnesque filios astantes benedictionem paternam præstolantes videret, Simeonem & Leui acriter castigauit, dicens: *Simeon & Leui, fratres vasa iniquitatis bellantia, in consilium eorum non veniat anima mea, & in cœtu illorum non sit gloria mea, maledictus furor eorum, quia pertinax, & indignatio eorum, quia dura*. Erant quippe hi pleni iracundia & cholera, iniuriarumque illatarum obliuisci haudquaquam poterant: fuerant hi nimirum, qui Principem Sichimitarum vindice manu interfecerant, urbem diriperant, muris denuclauerant, incolas ferro deleuerant, quod in sororem eorum Dinam iniurij extitissent.

Quam.

3: Reg. 8.

Exod. 40.
Luc. 2.

Lib. 3. ca. 5.
ep. ad Gal.

Inuestio in
inimicitias
& vindictas.

Matth. 5.

Luc. 6.
Gen. 49.

Quamobrem pius ille senex, cum in morte horum reminisceretur, indignans maledixit illis, *maledictus furor eorum, quia pertinax, &c.* O igitur maledictus furor! o pertinacia detestanda! o iram nimis obduratam! Nolebat scilicet Patriarcha ille, filij vt vindictam meditarentur, deque iniuriarum ultione cogitarent.

Ipsæ quoque Pater cœlestis nihil tantoperè à suis postulat, quàm vt amicitias colant, concordiam inter se seruent, pacem & charitatem mutuum, iniuriarumq; obliuionem amplectantur. Hinc factum putò, quòd olim acetabula sibi argentea à Principibus tribuum in dedicatione tabernaculi offerri voluerit. Designabat sc. hæc figura, tunc cum Deo animam, tabernaculum illud præstantissimum dedicamus, cordis nostri acetabulum eidem offerri debere, vasculum illud amaritudine, cholera, felle, bile, vlciscendi desiderio plenum. o triste & acre acetum, quàm amarum absynthium! Audite, vt hanc à nobis oblationem Deus desideret, *vt possit demonstraret, acetabuli instar illud esse, ait, mihi vindictam. & ego retribuam, id est, offer mihi cor tuum, da mihi acetabulum hoc, vindictas illas, iras, indignationes, iniuriarum vltones, in me transfer furoribus illos particulares.*

Inter cæteras quas olim leges Deus stabiluit, erat & illa, *Vir sine mulier cum fecerint votum, vt sanctificentur, & se voluerint Domino consecrare, à vino & omni, quod inebriare potest, abstinere, acetum ex vino, & ex qualibet alia potione, & quidquid de vna exprimitur, non bibent.* non tam acetum, quod in vtu hominum est, lex hæc respicit, quàm acetum illud spirituale, id est, cholera, & iram, veram cordis acridinem, qua ebriatur, turbatur, & cuius fumosis vaporibus & acrimonia rationis vsus offuscatur. Designat igitur lex hæc, omnes, qui se cultui diuino mancipant, à fumoso illo vino, quod caput opplet vaporibus, & cor vindictæ cupiditate, animasque inebriat, sibi cauere, & ab aceto illo teterimo diligentissime abstinere debere.

Cur putatis redemptorem nostrum Christum in cruce pendentem, cum in mortis periculo, & vitæ termino constitutus esset, acetum sibi offerri voluisse, cum præ suppliciorum acerbitate exhaustus plena voce inlammasset, *Sic Beati de Sanctis*

tio? Indicare voluit, se salutis nostræ siti laborantem, & propemodum mortuum inque alterum mundum abeuntem, fel & acetum, id est, lites & rixas, vindictæ cupiditatem, vltionisque sitim, furoribus & iras, quæ in mundo errant, absumere, ac secum deferre voluisse. Quæ amaræ spongiz, acetoque plenæ sunt, animæ ira furore saturatæ & perpotatæ: eia agite, Iesu Christo eadem offerte, delectatur id ipsum bibendo, laborat adhuc siti, refici vult, audite quæso, vt exclamet, *sitio.*

Sponsus ille in Canticis sponsæ suæ venustatem ac pulchritudinem demiratus, inter cætera ait, oculos illius esse ad instar columbarum. Columba animal mundissimum est, quòd felle & cholera careat: ita anima, quæ per sponsam hanc designatur, felle & v. ndictæ appetitu carens, castitatem diligens, meritò laudari, & à Deo diligi ac foueri debet, atque huiusmodi cum fuerit B. Stephanus, idque singulari Dei priuilegio, meritò cœlos apertos videt. Vnde manifestè colligi potest, patere cœlum ijs, qui pro inimicis Deum deprecantur, iniuriasque admissas in se facile remittunt. Audite namq; vt elamet, *Ne statuas illis hoc peccatum.*

Romanæ eloquētis parens ac Princeps Tullius cum Q. Ligurium, quòd à Pompeij partibus steterit, in senatu coram Iulio Cæsare dictatore defenderet, his apud eum verbis adulando vsus est, *Nihil obliuisci soles, nisi iniurias.* id est, ipsa te trophæa & de hostibus partæ victoriæ, admirabilè ac celebrem reddunt, verum quòd inimicis ignoscas, iniuriarum obliuiscaris, cum omnibus in gratiam redeas, longè te admirabiliorem ac propè Deum constituis. Quanto potiori iure de Christianorū Cæsare, de Martyrum Principe Stephano eadem vsurpem, *nihil obliuisci soles Stephane, nisi iniurias:* inimicis ignoscis, pro persecutibus Deo supplicas, vitam ijs postulas, qui mortem tibi inferre fatagunt. O charitatem penitus admirabilem!

Immortali præconio Aristidè celebrat Græc. Aristidis in patria amor. hic namq; cum ab ingrata patria in exiliū actus, & iam vrbe egressus esset, genibus in terram prostratis, oculisq; ad cœlum erectis deos orauit, ne iniuriam hanc in se innocuum admissam digna castigatione punirent, aut quid grauius in patriam statuerent. Noli in tuorum laudibus enarrandis insanire o Græcia: Stephanus namq; noster amplius quid hodie præstat:

cum enim non modò ad exilium, verùm ad mortem crudelissimam condemnatus esset, ià in extremo vitæ constitutus, in genua procubuit, oculos, & cor ad Deum sustulit, ei supplicat, inimicis vt ignoscat, iniuriarumque admissarum memoriam deponat. Orat enim, *Ne statuas illis hoc peccatum.*

Eia agite, Christiani, vt tandem aliquando optatum portum ingrediamur. Hæc omnia in vestram vtilitatem conuertite, discite obsecro è morte & martyrio protomartyris huius, qua ad beatitudinem perueniatur via, alij per crucem, per gladium alij, hic per saxa eodem pertigit. Vera igitur Apostolorum sententia est. *Per multas tribulationes oportet intrare in regnum caelorum.* Discite, inquam, a generoso illo pugile, a strenuo illo athleta, charitate & clementia pleno, inimicos vestros diligere, ignoscere, qui vos ad iracundiam prouocatum, iniuriarum memoriam deponere, lites & rixas euitare, vindictamque non sinit. Hac namque ratione datur caelos videre apertos, & ad beatitudinem pertingitur.

Tu verò, ô gloriose & coronate Stephane, Martyrum Patriarcha, Ecclesie primogenite, prime fidei nostræ testis, fidelium honor, gratiam nobis impetra, tuo vt exemplo & imitatione ad fortiter agendum & patiendum incitemur, & ad virtutum tuarum prototypum vitam nostram componamus, tu inquam generose Christi athleta, sacri Martis pulle, fidelium Hercules, Heroum illorum sanctorum gloria, infracte, immobilis, inuincibilis, qui in fortitudinis signum, palmam, strenuitatis, victoriæque; symbolum (quò enim illa plus opprimitur, eò & sublimius erigitur) manibus & coronam capite gestas, quod & nomine tuo passers. in signum scilicet imperij, dominij ac regij potestatis, in signum inquam, esse te Martyrum omnium caput ac regem. Tu itaque Deo dilecte, præ cæteris Sanctis priuilegijs donante, eò quòd caelos apertos videris, quod nulli vnquam sanctorum datum est, succurre, auxiliare nobis, nostrumque patrociniū suscipe. Precibus tuis impetra, vt quemadmodum Iudeorum ferocientium saxa constantia tua superasti, nos quoque per persecutionem mundi huius saxa cum victoria transfecimus: & vt ipse & vitam & sanguinem amissisti, ita nos, quamuis vtrumque eodem modo prestare nequeamus, carnis saltem appetitus san-

guinem, concupiscentiarumque robur amittamus. Denique quemadmodum inimicis iniuriam remisisti, proque ijs Domino supplicasti, qui te ad supplicium trahebant, ita nos amemus, qui nos odio persequuntur, benediciamus malefacientibus, omnesque iniurias, tua potissimum imitatione, obliuionis tumulo condamus: vt post crudele vitæ huius martyrium, caelos quoque ad tui exemplum apertos videre, & tecum cœlesti beatitudine perfrui mereamur: cuius nos participes efficiat, qui viuunt & regnat cum Deo Patre & Spiritu S. Redemptor noster Christus, Amen.

IN FESTO S. IOANNIS EVANGELISTAE.

Partitio.

- I. De gratitudine.
- II. De nonnullis S. Ioannis prerogatiuis.
- III. De nomine dilecti & accubitu suprapectum Domini.
- IV. De tutela Matris Iesie Ioanni credita.
- V. De quaesito: *Quid autem hic?*
- VI. De S. Ioannu permanentia.

Hic est discipulus, quem diligebat Iesus. Ioan. 21.

FIGURA.

Iacob, Patriarcharum veterum decus & ornamentum inter duodecim quos habebat filios, Ioseph minimum natu potissimum diligebat, maiorique quam ceteros amore & affectu prosequabatur. Ita Christus minimum natu Ioannem inter duodecim Apostolos maxime dilexit & fouit. Ille nimirum carissimus illius discipulus, Christi delicta, amor Verbi incarnati, ac Mellis gaudium ac solamen erat, amicitiam hanc & singularis huius amoris nexum, imò prerogatiuas illius ac priuilegia mox exponam, si Pneumatis sanctissimi opem & auxilium, glorioseque Deiparæ patrociniū postulauerimus. Atque ideo supplices Angelicam illi salutationem impertiamur, vnanimitè dicentes:

Ave Maria.

Fuit